

УДК 636.082.

Радченко Н.П., с.н.с., к.с.-г.н., ©**Скляренко Ю.І.**, к.с.-г.н.

Сумський інститут АПВ НААН України

Чернявська Т.О., доцент, к.с.-г.н.

Сумський національний аграрний університет

ПРОДУКТИВНІ ЯКОСТІ КОРІВ УКРАЇНСЬКОЇ БУРОЇ МОЛОЧНОЇ ПОРОДИ

В статті досліджені продуктивні якості корів української бурої молочної породи. Проведена порівняльна оцінка молочної продуктивності корів різного походження.

Ключові слова: порода, молочна продуктивність, селекція, лінія, лактація

Вступ. Використання кращого світового генофонду в породотворних процесах України зумовило зростання генетичного потенціалу продуктивності та знайшло втілення у нових молочних породах з показниками продуктивності у кращих стадах на рівні 5 – 6 тисяч кг молока від однієї корови за лактацію. Селекційний прогрес значною мірою залежить від правильного добору та використання в підборі перевірених за якістю потомства бугаїв-плідників.

Удосконалення селекційно-племінної роботи, що спрямована на підвищення племінних і продуктивних якостей тварин, проводилася шляхом осіменіння корів та телиць сіменем бугаїв-поліпшувачів, перевірених за якістю потомства, добору тварин до складу селекційної групи, складання планів замовних паруваль, з метою одержання продовжувачів заводських ліній і споріднених груп, вирощування й оцінка за якістю бугаїв-плідників, цілеспрямоване вирощування ремонтного молодняка.

Поліпшення бурої молочної породи направлене на консолідацію та підвищення результативності роботи в активній частині популяції методом оцінки племінної цінності тварин, створення оптимальних умов утримання та годівлі, кооперації з селекційними центрами інших країн з питань селекції бугаїв-плідників. Молочна продуктивність є основним показником при оцінці різних порід. Для її визначення проводили облік надою за 305 днів лактації шляхом проведення щомісячних контрольних доїнь з визначенням складових молока. Останнім часом в результаті підвищення вимог до якості продукції поступово збільшується кількість ознак, за якими оцінюється, за якими оцінюють і добирають тварин [1, 3, 4].

Мета статті – вивчити особливості молочної продуктивності корів української бурої молочної породи різного походження.

Матеріал та методи. Нами проведено облік та аналіз основних показників молочної продуктивності корів бурої молочної породи, таких як

надій, вміст жиру і білку в молоці, жива маса корів, в базових господарствах з розведення бурої молочної породи ДП ДГ Сумського інституту АПВ НААНУ та ДП ДГ АФ «Надія». Дослідження проводилися за загальноприйнятою методикою.

Статистичну обробку одержаних матеріалів проводили за методикою М. О. Плохінського з використанням комп'ютерних програм Excel [2].

Результати досліджень. Молочна продуктивність та складові молока дослідних племінних господарств Сумського інституту АПВ наведені в таблицях 1 – 2.

Таблиця 1

Молочна продуктивність та жива маса корів бурої молочної породи ДП ДГ Сумського інституту АПВ, 2008 – 2009 рр.

Показники	Перша лактація			Третя лактація			Краща		
	n	M±m	Cv,%	n	M±m	Cv,%	n	M±m	Cv,%
Надій за 305 днів, кг	80	3627±90,6	22,3	53	3977±134,2	24,6	80	4778±87,3	16,3
Вміст жиру в молоці, %	80	3,85±0,03	8,0	53	3,88±0,05	10,2	80	3,92±0,04	9,6
Молочного жиру, кг	80	139,5±3,7	23,4	53	153,7±5,3	24,8	80	187,2±3,9	18,9
Жива маса	80	498,5±9,4	13,9	53	549,7±11,4	25,1	80	556±11,8	16,7

Молочна продуктивність корів української бурої молочної породи в 2009 році склала за лактаціями: в ДП ДГ Сумського інституту АПВ по I – 3627±90,6, при Cv – 22,3%, що більше на 134 кг порівняно з минулим роком, по III – 3977±134,2 кг + 214кг, по кращій - 4778±87,3 +709. По ДП ДГ АФ «Надія» продуктивність по I лактації - 3152±130,10; III - 4113±138,0; кращій - 4396±112,5.

Таблиця 2

Молочна продуктивність та жива маса корів бурої молочної породи ДП ДГ АФ «Надія» Роменського району, 2008 – 2009 рр.

Показники	Перша лактація			Третя лактація			Краща		
	n	M±m	Cv,%	n	M±m	Cv,%	n	M±m	Cv,%
Надій за 305 днів, кг	45	3152±130,1	23,4	31	4113±137,3	17,3	45	4396±112,5	16,9
Вміст жиру в молоці, %	45	3,74±0,01	8,3	31	3,79±0,01	1,9	45	3,78±0,02	1,5
Молочного жиру, кг	45	114,5±4,9	22,5	31	155,9±5,4	17,9	45	165,9±4,4	19,1
Жива маса	45	473,3±4,1	11,6	31	558,7±8,6	7,9	45	532±7,4	8,4

На наших стадах взаємозв'язок селекційних ознак розрахований залежно від лінійної належності.

Дані таблиці 3 свідчать, що корови, які належать до лінії Дістінкшна 159523 та Пейвена 136140 мають вищу продуктивність та складові якості молока (зокрема білка), порівняно з лінією Елеганта 148551 та Ладді 185640. Генетичне поліпшення молочної худоби в сучасних умовах не є ефективним без об'єктивної оцінки та широкого використання кращих бугаїв-поліпшувачів.

Таблиця 3

Молочна продуктивність корів української бурої молочної породи згідно з лінійною належністю, 2009 р.

Показники	Дістінкшна 159523			Еlegанта 148551			Ладді 125640			Пейвена 136140		
	n	M±m	Cv,%	n	M±m	Cv,%	n	M±m	Cv,%	n	M±m	Cv,%
Надій за 305 днів, кг	16	4847 ±203	18,8	31	4759 ±151	17,8	16	4672 ±166	14,3	10	4818 ±229	15,0
Вміст жиру в молоці, %	16	3,86 ±0,66	5,7	31	3,90 ±0,05	7,2	16	4,06 ±0,16	15,3	10	3,84 ±0,1	8,2
Молочного жиру, кг	16	188,2 ±9,6	20,4	31	185,2 ±5,9	17,8	16	189,8 ±9,4	19,7	10	155,7 ±11,0	14,6
Жива маса	16	584,4 ±21,9	15,0	31	529 ±17,2	14,2	16	531,8 ±35,2	13,2	10	543,6 ±39,5	13,3

На породному рівні управління селекцією логічно очікувати за використання видатних плідників з високою племінною (генетичною) цінністю за умови стійкої передачі спадкової інформації потомству.

Отже, сила впливу бугаїв-плідників різних ліній, використаних на стаді, складає 18,5 % при достовірності $p < 0.01$.

Основою цього всього є індивідуальний підбір та використання бугаїв-плідників, оцінених за якістю потомства.

Кращими поєднаннями при індивідуальному підборі виявилися кроси ліній Еlegанта 14855× Пейвена 136140, Стретча 143612× Ладді 125640, надій склав 4970 кг молока при вмісті жиру в молоці 4,04, та 4779 кг, 4,01 % жиру відповідно (таблиця 4).

Таблиця 4

Продуктивність корів залежно від плану підбору в ДП ДГ Сумського інституту АПВ, 2009 р.

Крос ліній при індивідуальному підборі	n	Молочна продуктивність			Жива маса, кг
		Надій, кг	Вміст жиру в молоці, %	Вміст білку в молоці, %	
Дістінкшна 1595× Вігате 083352	6	4191	3,8	3,02	550
Дістінкшна 1595× Дестіні 118612	27	4130	3,77	3,1	546
Еlegанта 14855× Югате 527910234	31	4435	3,79	3,2	533
Стретча 143612× Ладді 125640	11	4779	4,01	3,03	497
Стретча 143612× Пейвена 136140	68	3538	3,87	3,2	535
Еlegанта 14855× Пейвена 136140	8	4970	4,04	3,25	525

Індивідуальний підбір у стадах бурої породи проводиться згідно з лінійною належністю та продуктивністю корів, бугаями-плідниками, оціненими за якістю потомства та походженням.

Тому використання даних поєднань дає можливість підвищити продуктивність та вміст жиру в молоці в стадах, де розводиться українська бура молочна порода. Підвищення рівня надою в середньому по стаду селекційними методами можлива за умов залучення в систему відтворення тварин, продуктивність яких вища від середніх показників стада. Іншими словами – об'єктивною передумовою цілеспрямованого росту продуктивності є відбір телиць, нетелів, первісток від кращих корів стада, назва яким – селекційне ядро.

Постійне введення в стадо потомства від високопродуктивних тварин дозволяє створити високий генетичний потенціал, який в поєднанні з міцною

кормовою базою забезпечить досягнення планової продуктивності, а значить і бажаних економічних показників. Що стосується ремонту стада, то він проводиться за рахунок теличок, вирощених в умовах свого господарства.

Висновки.

1. Молочна продуктивність корів української бурої молочної породи в 2009 році склала за лактаціями: в ДП ДГ Сумського інституту АПВ по I – 3627,6±90,6, при Cv – 22,3%, що більше на 134 кг порівняно з минулим роком, по III – 3977±134,2 кг + 214 кг, по кращій - 4778±87,3 +709. По ДП ДГ АФ «Надія» продуктивність по I лактації - 3152±130,10; III - 4113±138,0; кращій - 4396±112,5.
2. При застосуванні індивідуального плану підбору кращими поєднаннями виявилися кроси ліній Елеганта 14855×Пейвена 136140, Стрейтча 146612×Ладді 125640, надій яких склав 4970 кг молока при вмісті жиру в молоці 4,04 та 4779 кг, 4,01% жиру. Тому використання в підборі даних поєднань дає можливість підвищувати продуктивність та вміст жиру в молоці де розводиться бура молочна порода.

Література

1. Ладика В.І., Котенджи Г.П., Рубцов І.О., Мороз О.М., Левченко І.В., Сердюк М.О. Оцінка бугаїв-плідників української бурої молочної породи різних ліній за показниками продуктивності жіночих предків // Вісник Сумського національного аграрного університету. – Суми, 2005. – Вип. 9-10, Серія «Тваринництво» – С.102-107.
2. Плохинский Н.А. Наследуемость: навч. посіб.[для студ. вищ. закл.] / Н.А. Плохинский. – Новосибирск, 1960. – 167с.
3. Преобразование генофонда пород / Зубец М.В., Карасик Ю.М., БуркатВ.П. – К.: Урожай, 1990. – 352 с.
4. Селекція сільськогосподарських тварин / Ю.Ф. Мельник, В.П. Коваленко, А.М. Угнівенко, К.А. Найдено, В.Г. Пелих, Б.М. Гопка, Л.М. Цицюрський, В.І. Шеремета. – К.: «Інтас», 2008. – 1445с.: 28 іл.

Summary

In article productive properties of the Ukrainian brown dairy breed are studied. The comparative estimation of dairy efficiency of cows of a various origin is spent.

Стаття надійшла до редакції 15.04.2010